תורה אור · מסורת הש"ס

ושלמים שם שם ממעשר [ומינה] מה שלמים אין גופן מעשר אף תודה נמי אין גופה מעשר, והני חיטי הלקוחות במעות מעשר שני נמי אין גופן מעשר אימא טעמא דידי תודה מהיכא קא ילפינא לה משלמים *ושלמים שם שם ממעשר מה שלמים אין מין מעשר אף תודה אין מין מעשר א) לאפוקי חיטין הלקוחות במעות מעשר שני דמין מעשר נינהו/ אמר ר' אמי המתפים מעות מעשר שני לשלמים ב) לא קנו שלמים, מאי טעמא? דלא אלימא קדושת השלמים למיחל אקדושת מעשר שני, מיתיבי ג) *הלוקח חיה לזבחי שלמים, ובהמה לבשר תאוה לא יצא ד) העור לחולין לאו למימרא דקני שלמים? הא איתמר עלה אמר רב לא קני שלמים, ומאי "לא יצא העור לחולין" הכי קאמר אינו בתורת לצאת העור לחולין, מ"ט? אמר רבה נעשה כלוקח שור לחרישה, איתמר המתפים מעות מעשר שני לשלמים ר' יוחנן אמר קני ר"א אומר לא קני, ואליבא דר' יהודה דאמר מעשר ממון הדיוט הוא דכולי עלמא לא פליגי דקני, כי פליגי אליבא דר' מאיר דאמר *מעשר ממון גבוה הוא מאן דאמר לא קני כר' מאיר ומאן דאמר קני כיון דמעשר ה) קרי ליה שלמים, כי מיתפסת ליה נמי תפיס, מיתיבי המתפים מעות מעשר שני לשלמים כשהוא פודן מוסיף עליהם שני חומשין אחד לקדש ואחד למעשר מי סברת דברי הכל היא, הא מני רבי יהודה היא: **מתני'** מנין לאומר "הרי עלי תודה" שלא יביא אלא מן החולין? תלמוד לומר °וזבחת פסח לה' אלהיך צאן ובקר" והלא פסח אין בא אלא מן הכבשים ומן העזים אם כן מה תלמוד לומר "צאן ובקר" להקיש כל הבא מן הצאן ומן הבקר לפסח מה פסח דבר שבחובה ואין בא אלא מן החולין אף ו) כל דבר שבחובה אין בא אלא מן החולין לפיכך האומר "הרי עלי תודה הרי עלי שלמים" הואיל ובאין חובה לא יביאו אלא מן החולין, ז) ונסכים בכל מקום לא יביאו אלא מן החולין: **גמ'** ופסח גופיה מנא לן? ג) דתניא ר' אליעזר אומר נאמר פסח במצרים ונאמר פסח לדורות מה פסח האמור במצרים לא בא אלא מן החולין אף פסח האמור לדורות לא בא אלא מן החולין אמר לו רבי עקיבא ג) וכי דנין אפשר משאי אפשר? א"ל אע"פ שאי אפשר, ראיה גדולה היא ונלמד הימנה, חזר ר"ע ודנו דין אחר מה לפסח מצרים שכן אין טעון מתן דמים ואימורין לגבי מזבח תאמר

דברים טז

א) חגיגה ז: ת. פסחים עא. ב) לעיל יט: ג) [יבמות מו.] ג) [לעיל יז. וש"נ]

ושלמים גמר שם שם ממעשר שני. [ב] דמזבין ממעות מעשר דכתיב במעשר שני ונתתה בכסף עד ואכלת שם (דברים יד) וכתיב בשלמים ואכלת שם (שם כז) מה שם דהתם מעשר אף שם דגבי שלמים ממעשר דיכול להביא שלמים ממעשר: ומינה מה שלמים אין גופן מעשר. הני דשלמים בשר אף תודה דבאה ממעשר אין גופה מעשר [ג] דלאותן חיטין שיכול ליקחם מהם לא [ד] הוי של מעשר אלא שניקחו בכסף מעשר: (א) מה שלמים ו) כו' דמין מעשר נינהו. אלא יביא ממעות מעשר ויקח חטת לתודתו והני לא הוו מין מעשר: המתפים. שמזמן מעות מעשר שני לקנות בהן שלמים מכן אע"ג דסתם מעות מעשר שלמים קנו ז) (אע"ג) דמתפים בהו בפירוש לא קנו שלמים דלא חלה על אותן מעות קדושת שלמים אלא שיכול לקנות מהן כל דבר אחר שירצה: דלא אלימא ח) שלמים למיחל אקדושת מעשר. שלא יכול ליתנו בכל אשר תאוה נפשו: הלוקח חיה. ממעות מעשר שני לזבחי שלמים ובהמה לבשר תאוה. לאוכלה בירושלים בכל שעה שירצה כדכתיב (דברים יד) ונתתה הכסף בכל אשר תאוה נפשך (ב) דאע"ג דאין דינו ליקח ממעות מעשר שני אלא שלמים: לא יצא העור לחולין. דאיהו בשר חיה נמי לא חזיא לשלמים אבל שור דחזיא ליקח בו בהמה לשלמים לא יצא לחולין היכא דים בו ט) [ס] ליקח בו בהמה סתם מעות מעשר היא שלמים ומביא בדמיו שלמים דקיימא לן דכך הוא הדין לעשות ליקח ממעות מעשר שני בהמה לשלמים וחיה לבשר תאוה י) והעור יוצא לחולין כדאמר בפ' בכל מערבין (עירובין כז:) בבקר מלמד שלוקחים בקר אגב עורו (ג) הבשר יא) לזבחים ומבליע דמי העור בבשר ויוצא לחולין ולאו אגב גיותיו אבל הכא דהני דלקח חיה לשלמים ובהמה לבשר תאוה לא יצא העור לחולין אלא קנו שלמים: לאו למימרא דקנו. שתורת תורת שלמים אלמא דאלימא קדושת שלמים למיחל אקדושת מעשר: ה"ק אינו בתורת לצאת העור לחולין. דאין בו קדושה כלל הואיל ושלא כתורה יב) נלקחו דנעשה כאי שור כלוקח ממעות מעשר שני שור לחרישה [ו] שלא נקחו סתם דלא הוי שלמים כלל לא הוא ולא עורו יג) מרבותינו ז"ל. ענין אחר איט בתורת לצאת העור לחולין דהייט יד) *) לשלמים (ד) הלוקח בהמה ממעות מעשר לשלמים הבשר נאכל בתורת שלמים והעור יוצא לחולין אבל הכי לא יצא לחולין ויקח מדמי העור בהמה לשלמים אבל לא קנה [ז] שלמים דנעשה כלוקח שור לחרישה ממעות מעשר שני טו) דמוכרם הן ועורן ויאכלו כל דמיו מעשר: [ח] אליבא דר' יהודה. דאמר במסכת קדושין (ד' נג:) מעשר ממון הדיוט הוא ויכול לקדש בו את האשה לא פליגי דקנו שלמים דקדושת שלמים חיילא אממון הדיוט: מ"ד לא קנו כר"מ. דלא חלה קדושת שלמים אממון גבוה: כיון דמעשר קרב שלמים. בהמה שלוקח ממעות מעשר סתם קרב שלמים:[ט] הכי תפיס ליה נמי. ולורך שלמים תפס דקם שלמים ואין יכול לשנותן לדבר אחר: כשהוא פודן. לאותן מעות מעשר שני שמחללן על פרוטות או על דינרין: מוסיף שני חומשין. טז) אחד חומש להקדישו שפודה דהייט שלמים דכתיב אם המקדיש וגו' ויסף חמישיתו וגו' (ויקרא כז): ואחד למעשר שני. דכתיב אם גאל יגאל איש ממעשרו וגו' (שם) והא הכא (ה) דחיילא קדושת שלמים אקדושת מעשר שהרי מוסיף חומש אשלמים והיכי אמר ר' אלעזר לא קנו: הא מני ר' יהודה היא. דאמר ממון הדיוט הוא לכך חל עליה קדושת שלמים: מתני' כל הבא מן הצאן ומן הבקר. היינו תודה ושלמים הבאין חובה: שאומר הרי עלי תודה וכו'. מתני' שלימה לריכה היא דהא תנינן לה לעיל אי לא משום סיפא דלריכה דקתני נסכים בכל מקום ואפילו היכא דאמר הרי עלי זבח ולא אמר ונסכים א"נ דאמר זבח ונסכים ואפילו לא אמר עלי אלא אמר הרי א לא יביא אלא מן החולין: גמ' מה פסח במצרים אינו בא אלא מן החולין. דאכתי לא הוו מעשרות: וכי דנין. פסח דורות שאפשר לבא מן המעשר מפסח מצרים שאי אפשר לו לבא ממעשר שהרי בתורה שעה לא היה מעשר: ראיה גדולה היא. הואיל ומלינו שום פסח שאינו בא אלא מן החולין: שכן אין טעון מתן דמים למזבח. דלא הוה מזבח אלא משקוף ומזוזות ⓑ וכיון דאין ממנו למזבח לא הוי דומיא דשלמים להכי אינו בא מן המעשר:

*) מהרש"ק גרס [illegible]

אינן בתורת שלמים. ללאת עור לחולין דלא חלה עליו קדושת שלמים כלל שילא העור לחולין וילא מקדושת מעשר דאי הוי קדושת שלמים אחיה הוה נפיק יח) והשתא לא חייל אחיה לא קדושת שלמים ולא תורת בשר תאוה דהיה לבשר תאוה נפיק עור לחולין כדמשמע הכא דקתני הלוקח חיה לזבחי שלמים ובהמה לבשר תאוה לא ילא העור לחולין הא איפכא כגון חיה לבשר תאוה ובהמה לזבחי שלמים ילא העור לחולין כדדרשינן בפרק בכל מערבין (ערובין דף כז:) בבקר מלמד שלוקחין בקר אגב עורו ואפי' יין אגב קנקן קמרבי התם ומיהו הא יש לדחות דאתא קרא למימר שהמעות מתחללין על העור ועל הקנקן ולעולם עור וקנקן קדושים כקדושת מעשר אבל הכא משמע דנפיק לחולין *והא דשרינן חיה לבשר תאוה טפי מבהמה נראה דנפקא לן מהא דתניא בספרי ואכלת מעשר דגנך יכול יקח בהמה למשתה בנו נאמר כאן שמחה ונאמר להלן שמחה מה להלן שלמים אף כאן שלמים או מה להלן עולות אף כאן עולות תלמוד לומר ושמחת אכילה שיש בה שמחה ואך דרשא לא שייכא בחיה אלא בבהמה הראויה לקרבן: **מוסיף** שני חומשים. כאן משמע שיש חומש בפודה שלמים וקשיא דבפ' הזהב (בבא מציעא דף נד:) משמע דליכא חומש דאמר מה בהמה טמאה מיוחדת שתחילתה הקדש וכולה לשמים ומועלין בה ומסיק דלענין חומש קאמר וכולה לשמים למעוטי קדשים קלים ושם פירשנו: **הא** מני ר' יהודה היא. לעיל נמי גבי חיה לזבחי שלמים הוה מצי לשנויי הא מני רבי יהודה היא [י]: **להקיש** דבר הבא מן הצאן ומן הבקר לפסח. תימה תינח זבחים עופות ומנחות ולחמי תודה מנלן ולמאן דיליף בגמ' מחטאת ניחא: **ונסכים** מכל מקום לא יביאו אלא מן החולין. דכל דבר דסלו למזבח אינו בא מן המעשר כדתניא בהדיא בסיפרי שהבאתי לעיל דממעט עולות דבעינן אכילה שיש בה שמחה: והשתא

רש"י כת"י

ושלמים. גופייהו גמרי' שם שם ממעשר דכתיב וזבחת שלמים ואכלת שם וכתיב במעשר ונתתה בכסף וגו' ואכלת שם מה להלן מעשר אף כאן מעשר וקא דייקינן מה שלמים אין גופן מעשר דהא אין מעשר שני אלא בתבואה אלא ממעות מעשר קאמר קרא דיביא שלמים: אף תודה נמי. לחמי תודה לא תבוא המעשר [דהיינו] מן החיטין הלקוחות על מעשר: והני חיטי הלקוחות. ממעות מעשר אין גופן מעשר ומשום הכי קשרים לאתויי לחמי תודה מינייהו: מין מעשר. דשלמים בשר ומעשר חיטה אף לחמי תודה שמביא מן המעשר לא יביאם ממין המעשר דהיינו נמי חיטים הלקוחים לשם מעשר אלא מן המעות יקנה לחמי תודה לשם (מעשר) [תודה] דמעות לאו מין מעשר נינהו: המתפים. דאומר מעות מעשר הללו יהיו לקנות שלמים: לא קנו שלמים. ואם ירצה יקח מהן חיטים או כל מה שירצה והא דפסק מביא תודה ממעות מעשר לא שהתפים המעות אלא שיקנה בהמה לשם של שלמים דבבהמה ודאי חלה קדושה כראויה למזבח: בלוקח חיה. ממעות מעשר שני בירושלים: לזבחי שלמים. לא יצא העור לחולין וקס"ד כמו דפריך לא יצא העור לחולין מקדושת שלמים אלא ימכרו ויביא בדמיו שלמים שלכך עור נמי קדוש וכן אם לקח בהמה ממעות מעשר שני לבשר תאוה לאוכלה בלא הקרבה לא יצא העור לחולין מקדושת מעשר שני אלא ימכר העור ויאכלו דמיו בירושלים דאין דרך מקח בכך דהתם בהמה מעשר שני כשאוכלות בירושלים יקנו שלמים אבל חיה לבשר תאוה ובהמה לזבחי שלמים יצא העור לחולין מקדושת מעשר שני דאמרי' בעירובין בפ' בכל מערבין בבקר מלמד שלוקחין בקר ממעות מעשר שני עם העור ולא לריך לאכול בירושלים אלא הבשר שהרי היכא חיה לזבחי שלמים לא יצא העור לחולין: לאו למימרא דקני שלמים. ומלה קדושה על העור שאי נכם: אינו בתורת. שלמים לנאת העור לחולין ויצא מקדושת מעשר דאי הוה חל קדושת שלמים אחיה הוי נפיק העור לחולין כמאן עורות שלמים שהן חולין: מאי טעמא. לא יצא העור לחולין מקדושת מעשר שני אין דרך מקח בכך לקנות חיה לזבחי שלמים: פלוגתא דר"מ ור"י במס' קדושין בפ' שני: כיון דמעשר קרי שלמים. כדגמרי' לעיל שם שם: אחד להקדש. לשם שלמים שהפודה הקדש מוסיף חומש והפודה מעשר שני נמי מוסיף חומש: מתני' פסח דאינו בא אלא מן החולין מפרש בגמרא: אף כל דבר שבחובה וכו': לפיכך האומר הרי עלי תודה או שלמים הואיל וכן נמי חובה דהא אמר הרי עלי לא יביא אלא מן החולין: ונסכים. של תודה ושל שלמים: בכל מקום. בין אמר הרי עלי לאביאם מן המעשר בין מן החולין לא יביא הנסכים אלא מן החולין כי גלי ליה רחמנא לאתויי שלמים ממעשר כדגמרינן שם שם הני מילי שלמים גופייהו דבני אכילה נינהו אבל נסכים דכליל נינהו לא יביא מן המעשר: גמ' פסח מצרים לא בא אלא מן החולין. דעדיין לא היתה להם תבואת מעשר שני דאין מעשר אלא מתבואת ארץ:

רבינו גרשום

ומה שלמים באים מן מעשר דתניא שם שם ממעשר דכתיב במעשר שני ונתתה בכסף ואכלת שם וכתיב בשלמים וזבחת שלמים ואכלת שם אף תודה נמי. ומה שלמים אין גופן מעשר דשלמים ונקחים ממעות מעשר אין גופן מעשר *) חייב חיטין משלמים בהמה אף תודה דבאות מחיטין הלקוחים ממעות מעשר אין גופן מעשר של אותן חיטין שניים: אימא טעמא דידי מה שלמים אין מין מעשר דשלמים בשר ומעשר חיטין אף תודה נמי לא יביא מחיטין הלקוח ממעות מעשר משום דחיטין הלקוחין סתם מן מעות מעשר מין מעשר נינהו אלא ממעות מעשר יביא ויקח חיטין לשם תודה ותני לא הוו מין מעשר: המתפים שמזמן מעות מעשר שני לצורך לקנות מהן שלמים ולאוכלן בירושלים לא קנו שלמים לא חל על אותן מעות קדושת שלמים אלא יכול לקנות מהן דבר אחר שירצה דלא אלימא קדושת שלמים למיחל אקדושת מעשר שלא יכול לשנותם לדבר אחר: הלוקח חיה. ממעות מעשר שני לזבחי שלמים אע"ג דחיה אינה ראויה לזבח ובהמה לבשר תאוה לאוכלה ולא שלמים לא יצא העור לחולין דהשור קנה סתם ויש בו תורת לוקח בהמה סתם ממעשר שני דהויא שלמים וימכר העור ויקח בדמיו שלמים: לאו למימר דקנה העור בקדושת שלמים אלמא אלימא קדושת שלמים למיחל אמעשר: הכי קאמר אינו בתורת לצאת העור לחולין דאין לו קדושה כלל דנעשה הויא כלוקח שור לחרישה ממעות מעשר שלא לקחו סתם דלא הוי שלמים כלל לא הוא ולא עורו: וא"ת דמפרשי ומאי לא יצא העור לחולין הכי קאמר אינו בתורת לצאת העור לחולין דדין שלמים הלוקח בהמה לשלמים ממעות חולין הבהמה נאכלת בתורת שלמים והעור יוצא לחולין אבל הכי לא יצא לחולין וימכר ויקח מדמי העור בשר ואוכלו בתורת מעשר אבל לא קונה שלמים, ונעשה כלוקח שור לחרישה ממעות מעשר שני דחייב למוכרו והוא ועורו לאכול כל דמיו בתורת מעשר: אליבא דר' יהודה דאמר בפס' קדושין דמעשר ממון הדיוט הוא לא פליגי דקני שלמים דקדושת שלמים חלה על ממון הדיוט: כשהוא פודן לאותן מעות מוסיף ב' חומשין א' חומש להקדש היינו שלמים וא' למעשר הוא הכא אקדושת שלמים חל אקדושת מעשר דהא מוסיף חומש אשלמים: אלמא דקנו שלמים: הא מני ר' יהודה הוא דאמר ממון הדיוט הוא משום הכי חלה קדושת שלמים עליו: כל הבא מן הצאן ומן הבקר היינו תודה ושלמים: (שבא חובה) [דבר שבחובה]. דאמר הריני עלי תודה והא פסח האמור במצרים לא בא אלא מן החולין דאכתי לא איחייבו במעש' עד שבאו לארץ: וכי דנין אפשר. פסח דורות שאפשר להביא (בין) (גם) ממעשר שאי [לדורות] נוהג מעשר: שכן אין טעון מתן דמים. דלא הוה מזבח

עין משפט נר מצוה

מא א מיי' פ"ז מהלכות מעשר שני הלכה יז:

מב ב מיי' שם הל' יח:

מג ג מיי' פ"ג שם הלכה יז:

מד ד מיי' פט"ז מהל' מעשה קרבנות הל' טו:

מה ה מיי' שם הל' יז ופי"ב שם הל' יג:

זבחים ג.

ר"ל והא דשרינן שור חיה לבשר תאוה דיוצא לחולין טפי מבהמה לבשר תאוה נראה דנפקא כו' מעשר שני פ"א מ"ד

◆

שיטה מקובצת

א) לאפוקי חיטין. ומתני' דקתני אבל יביא ממעות מעשר שני מיירי בלחם שאינו (מן המעשר) [מין מעשר] שאין מביאין מעשר אלא מן הדגן: ב) לא קנו שלמים. פ"ה ואם ירצה כו' והא דתנן כו' מיהו נראה לי דזהו קשה לקנות פירוש רש"י שכתוב בתוס' דמאי קפריך לעיל לא פני דלא מייתי אלהם קאי ולא אתודה אבל מה שכתוב בפי' רש"י המדוייקים שהביאו התוס' לעיל לא קשה מידי. גליון: ג) הלוקח חיה לזבחי שלמים כו' פ"ה וקס"ד דהא דפריך כו' (וקשה) מאי ס"ד לומר כן הלא מפי' איתא לא למימר דלא יצא לחולין [אלא] הוא בקדושת מעשר שני כמו לא יצא לחולין גבי בשר תאוה וי"ל דהוי משמע ליה דאי איתא דלא קנו שלמים [הוי ליה למימר] שחל עליהם שם בשר תאוה והיה לבשר תאוה אסרינן יצא העור לחולין ובהמה דבעי מאי טעמא ר"ל לפה [לא אסרינן דהוי] חיה לבשר תאוה. גליון: ד) עי' בהשמטות בסוף המסכת: ס) החולין והנסכים: ו) מה שלמים אין מין מעשר. דשלמים בשר ומעשר חיטים חה"ד אף תודה נמי לא יביא חיטים הלקוחות ממעות מעשר שני משום דחיטים הלקוחות סתם ממעות מעשר נינהו:] בהתפים תיבות אע"ג נמחק: ח) אלימא קדושת שלמים:] בתורת מעשר ליקח בהמה בכחם מעות מעשר דהויא שלמים וימכר העור ויביא דמיו: י) והעור יצא לחולין. ואע"ג שהעור לא הוא לא כלום אפ"ה יצא המעות לחולין כדדרשינן בבכל מערבין אבל הלוקח חיה לזבחי שלמים דודאי לא הוא להקרבה וכן בהמה לבשר תאוה אסורה כדדרשינן בספרי ח) יכול יקח אדם בהמה למשתה [בנו] ת"ל שם. גליון: יא) הבשר לזבחים: [illegible]

נושא
(המתפים
מעות מעשר
שני לשלמים
מגנה

המתפים...

נושא
האומר "הרי
עלי תודה"
אינו מביא
אלא מן החולין

נושא/מסכנה
מקורות דפסח
אינו בא
אלא מן
החולין

---

*) נראה דצ"ל דמעשר איט חטה רק בחיטין ובשאר תבואה ושלמים בהמה.

הגהות צ"ק [א] נ"ל קרב : [ב] נ"ל זבחין : [ג] נ"ל ולותן : [ד] נ"ל לא יתיו מבשר : [ה] נ"ל תורת מעשר ליקח בו בהמה כמו קסם משום מעשר דהביא שלמים וכו' : [ו] נ"ל הלא : [ז] נ"ל תורת שלמים : [ח] נ"ל לא מבעיא אליבא [illegible] כי מספים : [י] ותוס' שאנ"ן פירשו דלעיל לא מני לשנויי הכי דתמאי' היא וקסס מסכי' ר"ם כ"א :

הגהות הב"ח (א) רש"י ד"ה ומינה וכו' מעשר כס"ד ואח"כ מ"ה דמין מעשר ותיבות מה שלמים נמחק: (ב) ד"ה ובהמה וכו' נפשך דאין דינו ליקח בהמה ממעות כנ"ל ותיבות דאע"ג נמחק: (ג) ד"ה לא יצא וכו' שלמים ומבליע : (ד) ד"ה ענין אחר וכו' לשלמים כהלוקח וכו' דהבשר נאכל וכו' כל דמיו בדין מעשר : (ה) ד"ה ואחד למעשר וכו' הכא מוכח דחיילא :